

Veiledning om hold av **KANIN**

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Til deg som har eller vurderer å skaffe deg kjæledyr

Å ha kjæledyr medfører et stort ansvar. Et dyr er ikke en "bruk og kast"-vare, men et levende og følende individ. Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige belastninger. Som dyreeier må du spørre deg selv: «Hva kan jeg gjøre for å tilfredsstille dyrets behov og gi det et godt liv?» Du må tenke nøye gjennom om et kjæledyr passer inn i hverdagen din.

Som dyreeier har du ansvar for:

Å skaffe deg kunnskap om dyrets behov

Kjæledyr har behov for å bli aktivisert og leve i et miljø som er tilpasset dyrearten. Hvordan dyrearten lever i naturen, gir en pekepinn om hvilke behov kjæledyret ditt har. Trenger det å være sammen med andre dyr av samme art, ha mulighet for å gjemme seg på et trygt sted eller stadig utforske nye miljøer? Dyr som kjeder seg, er ensomme, utrygge eller frustrert på annen måte, kan utvikle atferdsforstyrrelser. Det er du som er ansvarlig for at dyret ditt har det godt. Før du velger å anskaffe et kjæledyr, må du sette deg grundig inn i dyreartens behov. Du bør kjøpe eller låne en bok om dyrearten og skaffe informasjon fra dyrebutikken, oppdretteren eller interesseforeningen. Du kan også finne mye informasjon på internett.

Å verne dyret mot sykdom, skade og smerte

Du må gjøre det du kan for å hindre at dyret ditt blir sykt, skadet eller sprer sykdom til andre dyr eller mennesker. Hvis dyret likevel blir sykt eller skadet, har du ansvaret for å begrense lidelsen. Du må blant annet vurdere om dyret bør tas med til veterinær. Mange sykdommer og skader kan behandles med legemidler og inngrep. Noen ganger er det likevel bedre å avlive et lidende dyr enn å utsette det for langvarig, smertefull behandling. Dette kan veterinæren hjelpe deg å vurdere. Kjæledyr skal avlives av veterinær eller andre personer som vet hvordan dette skal gjøres.

Andre ting å tenke over:

16-årsgrense

Ikke alle dyr egner seg for barnefamilier. Barn må lære at dyr skal behandles forsiktig, og at dyr ikke er leketøy. Barn under 16 år har ikke lov til å ha ansvar for dyr alene. Dette gjelder også for dyrepass i ferier. Selv om barn får «egne» kjæledyr, er det uansett de voksne som har ansvaret for dyrets velferd.

Godt naboskap

Kjæledyr kan sjenere naboene. Du bør tenke over om dyret passer inn der du bor.

Forebygg uønsket formering

Kjæledyr bør ikke formere seg uten at dette er planlagt. Mange arter formerer seg raskt hvis du ikke passer på å skille kjønnsmodne hanndyr og hunndyr. Å drive oppdrett på dyr krever mye tid og kunnskap. Ukritisk avl kan føre til genetiske defekter, som igjen fører til lidelser for dyra. Hvis du velger at dyrene dine skal få unger, er det ditt ansvar å sørge for at de får gode hjem.

Dyrevelferdsloven sier mer om hvordan dyr skal behandles. Du finner loven og mer informasjon på www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold

Hilsen Mattilsynet

Kaninens biologi og atferd

Tamkaniner er etterkommere av den europeiske villkaninen, som tilhører dyregruppen hareddy. Ville kaniner tilpasser seg årstidene ved å lage seg underjordiske tunneler og huler. Her er det er svalt og godt om sommeren og lunt om vinteren. I vill tilstand er kaniner bytte for mange rovdyr, og ved fare gjemmer de seg så fort som mulig i hulene sine.

Kaniner er såkalte kolonidyr. Ville kaniner bor i store kolonier som består av mindre grupper på to til åtte dyr. Kaninene har en rangordning seg imellom, hvor én vil være den dominante. De er også svært territorielle og forsvaret stedene de anser som sine. Selv om kaniner er sosiale dyr, vil en kanin ha behov for å trekke seg unna resten av flokken innimellom.

Kaniner er aktive og nysgjerrige dyr. De ser svært godt og har vidt synsfelt. Med de store ørene har de også utmerket hørsel i tillegg til meget god luktesans. I naturen bruker kaniner mye tid på å lete etter planter og røtter. Dyrene kommuniserer med hverandre blant annet ved hjelp av duftsignaler og ørebevegelser. De kan også trampe med bakbeina i bakken for å varsle de andre kaninene i gruppa om fare.

Ville kaniner er vanligvis grå, sorte eller brunlige med små og spenstige kropp. Kaniner har blitt holdt som husdyr i over tusen år, både for kjøtt, pels og som kjæledyr. De siste hundre år har det også blitt avlet frem mange ulike raser med størrelse fra 1-8 kg.

Hva du bør tenke over før du skaffer deg kanin

En kanin som får godt stell og riktig mat kan leve i opptil 12 år, så du må være forberedt på å stelle et dyr daglig i mange år. Det er også lurt å forsikre seg om at ingen i familien er allergisk mot kaniner eller høy før man skaffer seg kanin.

Kaniner er sosiale dyr som helst vil bo sammen med en eller flere andre kaniner. Det er likevel ikke alltid lett å få to fremmede kaniner til å leve fredelig sammen. Derfor er det viktig at du har kunnskap om kaniners sosiale atferd og nødvendige forutsetninger for at de skal fungere sammen før du introduserer fremmede kaniner for hverandre. Spesielt er det viktig at individene møtes på et sted hvor ingen hevder territorium og at de har nok plass til å trekke seg unna hverandre. Noen ganger er det nødvendig å kastrere kaniner som skal leve sammen, både for å unngå uønskede ungekull og for at kaninene skal ha glede av hverandre. Spesielt gjelder dette hannkaniner, som kan slåss og skade hverandre alvorlig når de ikke er kastret.

Kaniner er ikke så godt egnet som kjæledyr for små barn. De har et forsiktig kroppsspråk som kan være vanskelig for barn å forstå og de færreste kaniner liker å bli holdt fast og koset med. Tenk derfor nøye gjennom om barnet som ønsker seg kanin kanskje er bedre tjent med et mer "utadvendt" kjæledyr. Hvis man likevel ønsker å anskaffe kanin i hjem med barn, er de store kaninrasene ofte bedre egnet enn de små, siden de er mer robuste.

Kaniner bør ikke holdes sammen med andre typer kjæledyr. Rovdyr som hund og katt oppleves skremmende for kaninen, og kan godt finne på å skade den. Kaniner som holdes sammen med marsvin, kan plage marsvinet og også skade det med de kraftige bakbeina sine. Kaninen kan også smitte marsvinet med sykdommer.

Kaniner kan kjøpes i dyrebutikker eller hos oppdrettere. Hos en oppdretter kan du få tak i et renraset dyr med stamtavle, men blandingskaniner er like gode kjæledyr som de renrasede. Det finnes også mange kaniner som trenger nye hjem, så å overta et omplasseringsdyr kan være et godt alternativ. En kaninunge bør ikke tas fra moren sin før den er åtte uker gammel. Frem til denne alderen trenger den å være hos mor og søsken for å utvikle god helse og sosial atferd. Uansett hvilket dyr du velger bør du forsikre deg om at kaninen viser tegn til god helse. Se kapittel om helse og sykdom.

Kaninene i ferien

Du er ansvarlig for at dyra dine får forsvarlig stell, også når du er bortreist. Før du anskaffer deg kaniner, bør du derfor snakke med venner og familie om hjelp til å passe dyra i feriene. Du bør informere den som skal passe kaninene om rutinene for fôring, renhold og luftteperioder. Du bør også informere om hvilken veterinær som skal kontaktes ved behov.

Du kan ta med deg kaninene på ferie innenlands, men de fleste kaniner vil nok foretrekke å slippe transport med løfting av bur, trekk fra vinduer og mangel på ro. Dyr som er svake, syke eller har diende unger, bør ikke utsettes for transport eller andre stressende begivenheter.

Vær oppmerksom på det finnes regelverk som må følges før du kan ta dyr inn til Norge eller andre land. Hvis du ønsker å ta med kjæledyret ditt på ferie til utlandet, må du sette deg inn hvilke regler som gjelder i god tid før avreise. Mer informasjon finner du på www.mattilsynet.no

Krav til miljø og nødvendig utstyr

Kaniner trenger god plass for å trives. Du kan gjerne holde kaninene dine som «huskaniner», det vil si at de går fritt i hele eller deler av boligen. På den måten får kaninene tilfredsstilt sitt behov for fri bevegelse og å trekke seg unna hverandre, samtidig som du får nær kontakt med dyrene. Kaniner er fra naturens side renslige dyr som enkelt lærer seg å bruke dokasse, spesielt hvis de kan spise høy mens de sitter i kassen. Du kan «kaninsikre» boligen blant annet ved å skjule ledninger og sette vekk planter. Noen velger å ha kaninene på et avgrenset område, eller har dem på egne rom om natten. Å bygge en romslig innhegning eller bunge til kaninene er også et alternativ. Hvis du velger å ha kaninene i bur, bør du velge et størst mulig bur. Kaniner som holdes i bur, har behov for å få komme ut og løpe fritt på et større område i flere timer daglig.

Tilgang til trygge skjulesteder er viktig for kaniners trivsel, og de vil gjerne ha flere å velge mellom. En trekasse føret med høy og med en passe stor inngang er fin som skjulested. Kaniner trenger noe å grave i, for eksempel en kasse med desinfisert sand eller jord. De vil gjerne sitte litt opp fra bakken for å få oversikt over omgivelsene, for eksempel på taket til skjulested eller sovehus hvis dette er flatt. Andre ting som kaninene kan hoppe over, kripe under og klatre på gjør kaninenes levmiljø enda bedre. Kaniner har vanskelig for å ta seg frem på glatte gulv, så du bør legge ut sklisikre tepper eller annet underlag på gulvet der kaninene ferdes. Sørg også for at det finnes rikelig med ufarlige ting å gnage på, for eksempel ting av ubehandlet løvtre.

Matskålene bør være i et tungt materiale som dyrene ikke kan velte. I tillegg trengs vannflaske eller vannskål.

Om sommeren vil kaninene sette pris på å få være utendørs. Du kan lage en rønningssikker innhegning som er beskyttet mot rovdyr (hund, katt, rovfugl), og hvor det finnes gjemmedsteder med skygge og tørt underlag. Kaninene må ha friskt vann tilgjengelig.

Kaniner trives best i temperaturer mellom 15-22 grader. De tåler godt litt lavere

temperaturer enn dette, men er utsatt for overoppheting hvis temperaturen blir særlig høyere enn 24 grader. I vill tilstand søker kaninen ly for ekstreme temperaturer i underjordiske huler, og tamme kaniner trenger også beskyttelse mot sterk varme og kulde. Kaniner tåler ikke brå temperaturendringer, så du bør unngå å ta med innekaniner ut i vinterhalvåret.

Det er vanlig å holde kaniner utendørs i bur eller innhegninger,

i sommerhalvåret eller året rundt. En kanin som skal bo ute, bør flyttes ut om sommeren slik at den gradvis venner seg til lavere temperaturer. Utendørs hold av kaniner stiller særlige krav til deg som dyreeier. En kanin som holdes ute må ha selskap av artsfrender, tilgang på en stor og rovdryssikret løpegård og et lunt og tørt hus. Om vinteren kan det være nødvendig å varme opp huset for at kaninene skal ha det bra. Kaniner som holdes utendørs i små bur vil fryse om vinteren og er også utsatt for andre lidelser, som for eksempel benskjørhet og luftveislidelser. En kanin som sitter alene ute får heller ikke dekket sine sosiale behov.

Fôring

Feil kosthold eller brå endringer i kostholdet er vanlige årsaker til at kaniner blir syke.

Det er derfor viktig at du setter deg inn i hva kaninen tåler og ikke tåler. Kaniner har en fordøyelse som er utviklet for å nyttiggjøre seg næringsfattig og fiberrik plantekost. De spiser også noe av avføringen sin (blindtarmslort) for å utnytte fôret bedre. For at kaninen skal holde seg sunn og frisk bør 85-90 prosent av den daglige dietten bestå av høy og eventuelt gress. Kaninen spiser normalt en høydott som tilsvarer sin egen kroppsstørrelse hver dag. I tillegg til å sørge for en sunn fordøyelse, er høyet nødvendig for å slippe ned de alltid voksende tennene til kaninen. Det er viktig at høyet er av god kvalitet, det vil si grønt, tørt og støvfritt.

I tillegg til høy og gress trenger kaninen en liten porsjon pellets daglig for å dekke sitt behov for mineraler og vitaminer. Pelletsfôret bør være beregnet på kaniner og inneholde mye fiber, noe protein og lite fett. Såkalte gnagerblandinger med forskjellige korn og frø i tillegg til pellets er ikke sunt for kaniner siden det inneholder for mye sukker, stivelse og fett. Kaniner kan bli overvektige

og få problemer med fordøyelsen og tennene hvis de fôres med slik mat.

Kaninen bør få grønnfôr hver dag. Om sommeren kan man plukke mange ting ute, for eksempel gress, urter, løvetannblader og kvister med blad fra frukttrær og rognetrær. Når du plukker grønnfôr ute, må du forsikre deg om at det ikke er forurenset av for eksempel veistøv eller sprøytemidler. Grønnfôr som plukkes nær boligområder eller vei bør du skylle og tørke godt før kaninen får det. Om vinteren kan du gi grønn bladsalat eller litt grønnsaker. Vær forsiktig med grønnsaker med høyt innhold av sukker og stivelse, for eksempel gulrot. Kaninens fordøyelse er ikke laget for å bryte ned stivelse og sukker, derfor bør de bare få ca. én cm gulrot om dagen.

Melkeprodukter (inklusive yoghurtdrops), brød, potet, linser, bønner, kjeks, kaker og annen søt mat eller salt mat er ikke sunt for kaniner. Løk, rabarbra, stilk og blader på tomat, kjerner og steiner i frukt, avokado og sjokolade er giftig for kaniner.

Kaniner skal alltid ha vann tilgjengelig, i drikkeflaske eller skål. Vannet må skiftes hver dag.

Håndtering

Kaniner har et forsiktig kroppsspråk og lager sjelden lyd. Det kan derfor være vanskelig å forstå hvordan kaninen har det, spesielt for barn. For å få en trygg og glad kanin, må du være tålmodig og rolig. Brå bevegelser og høye lyder skremmer kaninen, som da vil krype taust sammen. Tramping varsler fare for kaniner, og kaninen kan også trampe selv hvis den blir redd. Hvis du bruker tid på kaninen hver dag, vil du etter hvert lære den å kjenne.

Siden kaninen er et byttedyr er det viktig for den å ha kontroll over kroppen sin. Når kaninen opplever noe truende vil den nemlig forsøke å løpe for å komme i sikkerhet. Når du holder kaninen fast vil den kjenne at den ikke kan bevege seg og bli utrygg. Et godt råd er derfor å la kaninen gå fritt omkring mens du sitter på gulvet. La dyret ha esker eller andre skjulested tilgjengelig. Når kaninen kommer bort for å snuse kan du gi den en godbit fra hånda, for eksempel pellets eller urter. Etter hvert kan du stryke kaninen forsiktig på hodet mens du sitter rolig, uten å løfte eller holde den fast. På denne måten vil kaninen lære at du ikke er farlig, og komme tilbake for flere godbiter og klapp etter hvert.

Noen ganger er det nødvendig å løfte kaninen, for eksempel for å flytte den fra et sted til et annet. Kaninen løftes med én hånd under baken og én hånd som forsiktig støtter over nakken. Hold kaninen godt inntil kroppen. Kaninen må aldri løftes etter ørene eller nakkeskinnet. Dette er vondt for dyret og kan skade det. Hardhendt eller uvøren håndtering kan lett føre til ribbeinsbrudd eller andre skader på kaninen. Kaninen kan sprelle kraftig når den blir redd og vil komme seg løs. Bakbeina er sterke og klørne vil merkes godt. Kaninen kan også bite i selvforsvar. Øv deg på å håndtere og holde kaninen på en trygg måte, slik at du ikke risikerer å for eksempel miste den i gulvet. Du bør heller aldri sette kaninen på steder hvor den kan hoppe ned og skade seg.

Aktivisering

Den beste måten å sørge for at kaninen din får nok aktivitet og stimuli på, er å holde to kaniner sammen på en stor og tilrettelagt boplass. Du kan også aktivisere kaninene for eksempel ved å plassere mat på steder der de må anstrenge seg litt for å få tak i det eller sette opp hindre som kaninene må hoppe over for å få en godbit. Hinderhopping for kanin er en populær aktivitet for kanineiere, men husk at hopping alltid skal være frivillig og lystbetont for kaninen.

Helse og sykdom

Mosjon og riktig kosthold er den beste måten å forebygge sykdom hos kaniner på.

Tennene til kaninen vokser hele livet, og det er derfor svært viktig at de slites så de ikke blir for lange. Nok høy av god kvalitet er det viktigste, gjerne supplert med grener og kvister. Fortennene til kaninen skal være like lange og fortennene i overkjeven skal ligge på utsiden av fortennene i underkjeven.

Kaniner vasker seg selv og bør bare bades hvis de har blitt tilgriset eller liknende.

I røyteperioder kan kaninen få problemer med fordøyelsen

hvis den slikker i seg mye hår. Det kan derfor være bra å børste kaninen med en myk børste. Langhårede kaniner bør du børste regelmessig for å unngå at de får smertefulle knuter i pelsen.

Kaniner som beveger seg mye på forskjellige underlag, sliter gjerne klørne tilstrekkelig. Hvis klørne ikke slites nok, må de klippes med klotang. Vær forsiktig så du ikke klipper i nerven som går et stykke ut i kloen. Spør veterinæren hvis du er usikker.

En frisk kanin er aktiv, oppmerksom og holder seg ren. Den er i godt hold, men ikke overvektig. Siden kaniner er byttedyr, er det naturlig for dem å forsøke å skjule sykdom og skade. Derfor kan det være vanskelig å oppdage at kaninen din har det vondt. Hvis du bruker tid på å studere kaninen hver dag, vil du lettere legge merke til om noe ikke er som det skal. Hvis du mistenker at kaninen er syk eller har andre plager, bør du kontakte veterinær så snart som mulig istedenfor å vente og se.

Noen tegn på sykdom og lidelser hos kaniner

- Kaninen skal ha daglig avføring i form av mørkebrune, faste kuler. Hvis kaninen får klissete avføring eller produserer færre og mørkere lorter enn vanlig, er dette tegn på problemer med fordøyelsen. Da bør du tenke over om kaninen føres riktig. Avføring som setter seg fast bør du vaske bort med en fuktig klut. Noen ganger vil tilstanden bedre seg hvis kaninen føres kun med høy og vann i et par dager. Hvis dette ikke hjelper, bør du kontakte veterinær. Hvis kaninen har diaré, det vil si rennende avføring, må du kontakte veterinær med én gang. Det samme gjelder hvis kaninen ikke produserer avføring i det hele tatt.
- Hvis kaninen krummer ryggen og er mindre aktiv enn vanlig, kan dette skyldes at den har smerter.
- Hvis kaninen slutter å spise noen typer mat eller slutter å spise i det hele tatt, kan dette skyldes at den er syk eller har problemer med tennene. Sikling er også et tegn på sykdom eller tannproblemer.
- Hvis kaninen plutselig drikker eller tisser mer eller mindre enn vanlig, kan dette være tegn på problemer med nyrene.
- Hvis kaninen puster tungt eller med lyd, har utflod fra nesen eller nyser, tyder dette på at den har fått en luftveisinfeksjon. Ofte skyldes infeksjonen bakterier og kaninen må behandles av veterinær.
- Hvis kaninen holder hodet skjevt, eventuelt også viser tegn på dårlig balanse, kan dette skyldes en infeksjon i mellomøret eller en nevrologisk infeksjon forårsaket av en parasitt (*E. cuniculus*). Dette må behandles av veterinær.
- Hvis kaninen får rød, sår hud eller mister pels under føttene, kan dette være tegn på utvikling av trykksår (pododermatitt). Årsaken er ofte at underlaget til kaninen er for hardt eller fuktig. Sørg for riktig underlag og kontakt veterinær hvis tilstanden ikke bedrer seg.
- Andre sykdomstegn som bør undersøkes av veterinær er
 - rennende øyne
 - oppblåst buk
 - klumper på kroppen
- **Atferdsproblemer:** Hvis kaninen oppfører seg unormalt, for eksempel gnager mye på sprinklene i buret, vasker seg overdrevent ofte, gnager på egen pels eller svinger hodet frem og tilbake, kan dette være tegn på frustrasjon og mistriwsel. I slike tilfeller må du forsøke å finne ut hvordan du kan tilby kaninen et bedre liv. Kanskje trenger den mer mosjon og variert aktivitet, eller den utsettes for negative opplevelser (hardhendt håndtering, bråk, andre husdyr) som den bør skånes for.

Mattilsynet forvalter lov om dyrevelferd. Formålet med loven er å fremme god dyrevelferd og respekt for dyr. Våre veiledninger om hold av kjæledyr er utviklet i samarbeid med interesse- og dyrevernerorganisasjoner.

Varslingsplikt

Enhver som har grunn til å tro at dyr blir utsatt for mishandling eller alvorlig svikt vedrørende miljø, tilsyn og stell, skal snarest mulig varsle Mattilsynet eller politiet.

(Fra Lov om dyrevelferd, § 5.)

Du kan varsle Mattilsynet om dyr som lider via våre nettsider:
http://www.mattilsynet.no/om_mattilsynet/varsle_oss/

Les mer om dyr og dyrevelferd her:
http://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/

Du kan også kontakte Mattilsynet
på telefon 22 40 00 00.

